

PlanB
za Slovenijo
Pobuda za
trajnostni
razvoj

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

umanotera

GREENPEACE

NO EXCUSE
Mladinsko združenje Brez izgovora

P&C

Ljubljana, 14. 1. 2011

Pripombe na drugi osnutek Zakona o podnebnih spremembah

V imenu organizacij Focus, društvo za sonaraven razvoj, Umanotera, slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Greenpeace Slovenija, Mladinsko združenje Brez izgovora ter Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC v okviru javne razprave o drugem osnutku Zakona o podnebnih spremembah in osnutku Uredbe o ogljičnem odtisu v nadaljevanju podajamo splošne in konkretne pripombe. Podane pripombe se navezujejo na pripombe, podane s strani skupine nevladnih organizacij z dne 14. 9. 2010 ter na pripombe, ki sta jih podali organizaciji Focus, društvo za sonaraven razvoj in Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC na prvi osnutek Zakona o podnebnih spremembah dne 14. 10. 2010 ter pripombe podane v okviru razprave o Zakonu o podnebnih spremembah v Državnem zboru dne 21. 12. 2010.

Ugotavljamo, da kljub temu, da so bile na prvi osnutek zakona podane obširne splošne in konkretne pripombe in predlogi, ti v veliki meri ob pripravi drugega osnutka niso bili upoštevani. V odgovoru naslovnega organa na podane pripombe ni jasnih odgovorov glede posameznih točk naših pripomb, kar je predvsem pomembno glede na nejasne zavezanice, nedoločene ukrepe in odsotnost kvalitetnega nadzora.

I. Splošne pripombe

1. Generalna ugotovitev: Ugotavljamo, da je drugi osnutek Zakona o podnebnih spremembah še vedno oziroma še bolj **pomanjkljiv v temeljnih in bistvenih točkah**, to je: **jasnih in konkretnih ciljih, zavezancih, konkretnih ukrepih** za doseganje teh ciljev ter **nadzoru** nad izpolnjevanjem ciljev. Tu ne gre zgolj za nomotehnično pomanjkljivost, ki je sicer tudi prisotna, temveč za odsotnost bistvene zakonske materije. V osnutku zakona so ukrepi v celoti prepuščeni aktom, ki bodo nastali na podlagi zakona – podnebna strategija in operativni program, pri čemer pa niso postavljeni vsaj osnovni okvirni ukrepov, čeprav so ravno pravice in obveznosti subjektov tiste, ki se določajo z zakonom. Glede na tako ohlapno deklarativno naravo besedila zakona, bi bilo nujno, da je že ob predlogu zakona **pripravljena tudi državna podnebna strategija**, saj sicer zakonodajno telo ne more vedeti kakšni bodo ukrepi, ki bodo »zakonsko« zavezovali zavezanice. Sicer pa bi morali biti okvirni ukrepi že navedeni v zakonu, saj jih pripravljalec zakona, kot strokovno telo za to področje tudi že pozna in bi jih zato lahko in moral vključiti v besedilo zakona. Namreč z zakonom predvideni način določanja zavezujočih ukrepov ni skladen z našim pravnim redom. Poleg tega pa bo pripravljalec zakona šele ob konkretni pripravi strategije tudi zaznal, kateri so tisti problemi, ki bi jih bilo potrebno zakonsko urediti. Ker zakon obravnava pomembno področje novo nastalega družbenega problema, ki ogroža trajnostni razvoj družbe, je nujno, da se z zakonom vzpostavi tudi več spodbujevalnih mehanizmov, s pomočjo katerih se bo širila osveščenost o problematiki in spreminjalo življenjske in poslovne navade. Ker zakon tega ne poudarja, čeprav bi bila ravno to njegova bistvena funkcija, izgleda, kot da se **želi zakon izogniti tudi vsem finančnim posledicam**. To pa pri zastavljanju doseganja tako pomembnega cilja, kot

ga postavlja zakon, ni možno. Zakon na tak način ne bo izvedljiv.

2. Možnost redefiniranja ciljev: Glede na to, da so cilji zastavljeni za res dolgoročno obdobje, v katerem lahko glede na preteklo primerljivo dolgo obdobje računamo, da bo prišlo do večjih sprememb ter novih znanstvenih spoznanj, predlagamo, da se že v 3. ali 4. členu, ki govori o dolgoročnih ciljih, določi sprotno možnost **redefiniranja splošnega cilja v skladu z novimi znanstvenimi spoznanji**. Besedio drugega osnutka sicer predvideva ovrednotenje podnebne strategije vsakih šest let, kar pa glede na naravo dokumenta ni dovolj, saj ta ne dosega zakonske moči, zato bi bilo to potrebno ustrezno urediti v zakonu.

V okviru ciljev bi moral biti določen tudi obseg posameznih splošnih načinov doseganja zmanjševanja. Predvsem bi bilo potrebno **določiti kakšen delež** zmanjšanj izpustov mora biti dosežen z ukrepi **znotraj Slovenije**.

3. Dopolnitev temeljnih načel z načelom odgovornosti: Kljub podanim pripombam, med temeljna načela v drugem osnutku ni vključeno načelo **odgovornosti za plačilo**. Tako vztrajamo pri predlogu, da se med načela doda načelo, po katerem onesnaževalec nosi odgovornost in tudi »plača« za onesnaževanje. Glede na to, da je to načelo »Kdor povzroči drugemu škodo, jo je dolžan povrniti...« (131. člen Obligacijskega zakonika) zajeto na individualni ravni in posebej na področju okolja »Povzročitelj obremenitve je odgovoren za odpravo vira čezmernega obremenjevanja okolja in njegovih posledic« (9. člen) in »država skrbi za odpravo posledic čezmerne obremenitve okolja in krije stroške odprave teh posledic, če jih ni mogoče naprtiti določenim ali določljivim povzročiteljem«, ni razloga, da se ta odgovornost za zagotavljanje doseganja zastavljenih ciljev, ne bi prenesla na onesnaževalce. Navsezadnje so onesnaževalci v določenih primerih povzročanja »splošne škode na okolju« tudi kazensko odgovorni (npr. 332. člen 1. odstavek točka 6 Kazenskega zakonika). K temu predlagamo tudi, da se doda načelo **zgodovinske odgovornosti**, ki je priznana z Deklaracijo Državnega zbora RS o aktivni vlogi Slovenije pri oblikovanju nove svetovne politike do podnebnih sprememb (Uradni list RS št. 95/2009) – II. točka 3.odstavek.

4. Zunanji stroški emisij toplogrednih plinov: člani zakona, ki se nanašajo na določanje cene ogljika obračunavajo le zunanje stroške, po našem mnenju pa bi pri obravnavi cene ogljika morali razlikovati med vsaj štirimi konceptualno različnimi cenami ogljika¹:

- družbeni stroški ogljika (Social Cost of Carbon, SCC) upoštevajo skupno svetovno škodo enote današnjih izpustov ogljika kot seštevek vseh globalnih škod, ki jih bodo izpusti povzročili v času svoje celotne prisotnosti v ozračju. Družbeni stroški ogljika napovedujejo ceno, ki bi jo družba teoretično morala plačati danes, da bi se izognila prihodnjim škodam izpustov ogljika. Po Sternu² je vsaka tona CO₂, ki je bila izpuščena v ozračje leta 2001 povzročila globalno škodo v vrednosti \$85. Ta vrednost narašča s stopnjo 2-3 % na leto. Škoda, ki jo je 1 tona CO₂ povzročila leta 2008 je dosegla \$100, leta 2020 bo ta vrednost \$135. Hkrati Stern navaja, da bodo ob bolj zaostrenih omejitvah za emisije ogljika družbeni stroški vsake tone izpustov manjši, zaradi manjše intenzivnosti podnebnih sprememb;
- tržna cena ogljika (Market Price), ki odraža vrednost izmenjanih emisijskih kuponov (pravic do izpustov) na trgu, po načelu ponudbe in povpraševanja (npr. ETS);
- robni stroški zmanjševanja izpustov oz. blaženja (Marginal Abatement Costs) – stroškov ukrepov za preprečevanje izpustov (namesto škod, ki jih izpusti povzročajo);
- **pričakovana cena ogljika ali »senčna cena ogljika«** (Shadow Price of Carbon, SPC) je cena ogljika, ki jo določa britanska vlada in je uporabljena za vrednotenje pričakovanih povečanih ali zmanjšanih izpustov toplogrednih plinov, ki so posledica predlagane politike oz. odločitve. Ta cena se giblje med pričakovanimi družbenimi (zunanji) stroški, pričakovanimi tržnimi cenami in robnimi stroški blaženja, ob določenih prepostavkah koncentracije CO₂ in ukrepov politike.

V zakonu bi morali jasno predstaviti razliko med temi štirimi kategorijami. Vlada pa **mora** (sedaj je v členu dikcija zelo nejasna in je upravljen termin »lahko«) za »pričakovano ceno ogljika« (Shadow Price of Carbon, SPC) objaviti vrednosti za te cene po letih do leta 2050 (po vzoru DEFRA).

¹ The Social Cost Of Carbon And The Shadow Price Of Carbon: What They Are, And How To Use Them In Economic Appraisal In The UK, DEFRA, 2007, http://www.decc.gov.uk/assets/decc/what%20we%20do/a%20low%20carbon%20uk/carbon%20valuation/shadow_price/background.pdf

The Price of Carbon: What should it be and why?, Friends of the Earth, 2008, http://www.foe.co.uk/resource/reports/carbon_price_seminar_2008.pdf

² Stern Review on the Economics of Climate Change, 2006

7. člen o obveznem upoštevanju »zunanjih stroškov ogljika« bi moral bolj natančno opredeliti **kako** »morajo državni organi in organi lokalnih skupnosti pri izvajanju svojih pristojnosti upoštevati zunanje«. Npr. pri analizah stroškov in koristi naložb in programov/strategij/načrtov bi moralo biti obvezno upoštevati pričakovano ceno ogljika.

5. Nedoločeni zavezanci: Osnovo za določitev zavezancev podaja predlog zakona v 1. odstavku 13. člena, v katerem določa »na kaj« se nanašajo ukrepi blaženja podnebnih sprememb. Nadalje zakon izpelje opredelitev zavezancev skozi 1. in 4. odstavek 15. člena, kjer navaja, da je ogljični proračun zgornja meja emisij toplogrednih plinov, ki jih je dovoljeno izpustiti v ozračje na področjih iz 1. odstavka 13. člena (Pozor: 1. odstavek 13. člena ne govori o področjih), za doseganje ogljičnega proračuna pa nosi odgovornost ministrstvo, ki je pristojno za posamezno področje. Državna podnebna strategija (26.člen) pa bo določila državne organe, lokalne skupnosti in pravne osebe, odgovorne za doseganje posameznih ciljev. Taka določitev zavezancev ni ustrezna iz naslednjih razlogov:

- na tak način zavezanci konkretno **niso določljivi**, ustvarjanje nejasnosti pa je prvi pogoj za kasnejše neizvajanje zakona;
- z zakonom država sama sebi nalaga obveznosti, ki jih tudi sama »nezadovoljivo« nadzira in za neizpolnjevanje tudi **ni nihče odgovoren**;
- ministrstva, tudi če bi se jasno prepoznala kot zavezanci na opredeljen način, **v zakonu nimajo** dovolj na pravni podlagi temeljčih **navodil za izpolnjevanje** te svoje odgovornosti;
- kljub temu, da so zavezanci na podlagi 13. in 15. člena ministrstva, pa predvideva strategija določiti »zavezane« državne organe, lokalne skupnosti in pravne osebe, pri čemer predhodno v zakonu ni podlage za to.

6. Nedoločeni ukrepi: To, da ukrepi v zakonu sploh niso določeni, je, kot je bilo že omenjeno, bistvena pomanjkljivost zakona. Določitev ukrepov je tako v 2. odstavku 13. člena, kot v 3. odstavku 22. člena prepuščena operativnemu programu. To pomeni:

- ne samo, da ukrepi v zakonu niso niti generalno določeni ali vsaj določljivi, taka zakonska podlaga predvideva, da ukrepov ne bo niti v državni podnebni strategiji;
- določanje je prepuščeno dokumentu, ki ga bo po predlogu zakona sprejela Vlada. Ker pa naj bi bili ukrepi zavezujoči »z zakonsko močjo«, to konkretno pomeni, da bo zakonodajno telo del svoje zakonodajne pristojnosti tako preneslo na izvršilno telo;
- besedilo zakona samega pomanjkljivost odsotnosti »prikriva« pod številnimi naslovi, ki vključujejo ukrepe. Če pogledamo poglavje II. ima to naslov: »UKREPI IN INSTRUMENTI BLAŽENJA PODNEBNIH SPREMEB IN PRILAGAJANJA NANJE«, prvi podnaslov »1.Vrste ukrepov in instrumentov blaženja podnebnih sprememb«, naslov 13. člena »vrste ukrepov in instrumenti« - vse navedeno vodi do določitve ukrepov v 2. odstavku 13. člena, ki pravi, da »ukrepe iz prejšnjega odstavka podrobneje določa operativni program...«. Pri tem v prvem odstavku sploh niso določeni ukrepi, ki bi jih lahko »podrobneje« določali, sami naslovi, ki vodijo do tega 2. odstavka pa so zavajajoči, saj o ukrepih, še manj o vrstah ukrepov sploh ni govora. Podobno se ponovi tudi pri 4. podpoglavju (21. do 23. člen), ki ima naslov »Ukrepi prilagajanja podnebnim spremembam«, in vsebuje tri člene, ki nobeden nima v naslovu ukrepov, pač pa so ti le v 3. odstavku 22. člena, ki govori v 1. odstavku govori o tem, kaj zagotavljajo ukrepi prilagajanja in v 2. odsatvku da se »izvajajo za zmanjševanje negativnega vpliva podnebnih sprememb na zdravje....«. Kljub temu, da v 1. in 2. odstavku ukrepi niso niti opisno določeni, 3. odstavek spet uporabi formulacijo, da ukrepe prilagajanja glede na 1. in 2. odstavek »podrobneje« določa. Vendar podrobneje na katero vsaj generalno opredelitev? Tak način določanja ukrepov je nomotehnično neprimeren.

7. Pomanjkanje spodbujevalnih mehanizmov: Že sam duh zakona, še posebej pa konkretni ukrepi bi morali v veliki meri nakazovati na spodbujanje prehoda v nizkoogljico družbo. Glede na naravo problema, s katerim se zakon spopada je jasno, da bo za zelene učinke potrebno veliko vložiti v ozaveščanje in spodbujanje ravnanj, ki povzročajo manjše izpuste toplogrednih plinov. Zato so poleg represivnih ukrepov najpomembnejši spodbujevalni ukrepi in predlagamo, da se **podrobneje določeni spodbujevalni ukrepi določijo v zakonu**. Nekaj možnosti tovrstnega spodbujanja gospodarstva in lokalnih skupnosti smo že nakazali v pripombah na prvi osnutek predloga zakona z dne 14. 10. 2010 v točki 1.5. Določiti pa bi bilo potrebno tudi **finančni mehanizem**, ki bi pregledno »prevajal« plačilo (ki je bilo sicer določeno v prvem osnutku, sedaj pa je izpadlo) za prekomerne izpuste v spodbujevalne ukrepe za zmanjšanje teh.

Čeprav smo že v pripombah na prvi osnutek zakona na to opozorili je narazumljiva nepripravljenost pripravljavca zakona, da vsebino zakona poveže z oziroma **nadgradi Uredbo o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida** (Uradni list RS št. 43/2005, 58/2005, 20/2006, 78/2008, 39/2010). To je že vzpostavljen mehanizem, treba pa bi ga bilo še razširiti. Žal njegov mehanizem vračanja plačanih taks ni živ, saj je iztekla shema, ki jo je zakon določil do leta 2009 in nova ni postavljena (20. člen 3. odstavek). Prav to, da je bila shema določena do leta 2009, kaže na pričakovanje krovnega zakona (kot je zakon o podnebnih spremembah), ki bo »povzel« in nadgradil ta mehanizem.

8. Nadzor nad doseganjem ciljev: Povsem pomanjkljivo je določen tudi nadzor nad izvajanjem zakona. V tej smeri podajamo dva predloga:

1. Tako pri obvezni vsebini državne podnebne strategije kot operativnega programa, morajo biti, poleg jasnih, določenih ali določljivih ciljev, določeni tudi kazalci za spremljanje oziroma **merjenje doseganja ciljev**, v smislu, kot je potrebno doseganje učinkov meriti pri izvedbi vsakega projekta. Nujna pa je tudi evalvacija doseganja ciljev in določitev **odgovornosti za nedoseganje** ciljev.

2. Vzpostavitev neodvisnega nadzornega organa – **podnebnega pooblaščenca**. Nameč ni dopustno, da bi organ, ki pripravlja podlage, hkrati tudi nadziral izpolnjevanje. Nadzorno funkcijo bi moral izpolnjevati podnebni pooblaščenec s statusom smiselno podobnimi, kot jih ima informacijski pooblaščenec. Če bodo edini zavezanci ostala ministrstva oziroma drugi državni organi, bi lahko podnebni pooblaščenec svojo nadzorno funkcijo izvajal podobno kot računsko sodišče v smislu »ugotavljanja pravilnosti izvajanja doseganja ciljev v skladu z zakonom, strategijo in operativnim načrtom« in izdajanja mnenja, ki ga mora organ spoštovati.

9. Pomanjkljivo vključevanje javnosti: Pri odzivanju na podnebne spremembe gre za proces, ki je pomemben za vse prebivalce, njihova življenja in življenja naslednjih generacij, zato je nujno, da sta tako strokovna kot splošna javnost čim širše vključeni v vse postopke priprave vseh aktov, ki jih predvideva zakon. Že v dosedanjih pripombah, smo opozorili na **pomanjkljiva določila o vključevanju javnosti**. To zakon predvideva zgolj pri pripravi podnebne strategije z možnostjo javne razprave v trajanju 30 dni in primernim upoštevanjem podanih pripomb (27. člen). Glede operativnega programa je pripravljalec pojasnil, da je v zvezi s tem potrebno izdelati tudi celovito presojo vplivov na okolje po Zakonu o varstvu okolja, kjer ima javnost v okviru tega postopka pravico sodelovati. Čeprav Zakon o varstvu okolja dejansko vsebuje ustrezna določila o tem, se vzbujata dvom, ali bo celovita presoja vplivov za pripravo operativnega programa dejansko določena. Namreč po nam znanih podatkih za veljavni Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2012 (OP TGP-1), katere dopolnitve je sprejela Vlada dne 30. 7. 2009 (št. 35405-2/2009/9), celovita presoja vplivov na okolje ni bila narejena. Glede na navedeno menimo, da bi moralo biti sodelovanje javnosti v smislu izpolnjevanja Aarhuške konvencije širše in določno opredeljeno tako glede priprave državne podnebne strategije, kot glede operativnega programa.

Temeljno pravico sodelovanja javnosti v okoljskih zadevah določa že Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), ki določa sodelovanje javnosti pri pripravi programov v širšem smislu. Vendar pa je ZVO-1 v implementaciji določil Aarhuške konvencije pomanjkljiv, zato je Zakon o podnebnih spremembah mesto, kjer se konvencija konkretno lahko implementira celoviteje, kar vključuje:

- ☞ informiranje javnosti o namerah,
- ☞ zgodnje vključevanje javnosti,
- ☞ primerne načine vključevanja javnosti,
- ☞ omogočanje dovolj dolgih rokov za sodelovanje javnosti,
- ☞ ustrezen vsebinski razmislek o predlogih javnosti in odziv nanje.

Za zagotovitev kvalitetnega procesa vključevanja javnosti v proces priprave dokumenta (programa, plana, strategije,...) je tako pomembno, da je javnost že v fazi informiranja deležna tudi informacij o načrtih poteka aktivnosti in sodelovanja javnosti pri teh. Za ta namen je najbolje, če pripravljalec pripravi procesni načrt sodelovanja javnosti v postopku priprave določenega dokumenta in to določi z zakonom.

II. Konkretni predlogi

4. člen

Predlog: v tretji vrsti se za besedilom »iz 29. člena tega zakona,« črta beseda »lahko«.

Obrazložitev: ker gre za zakonsko določanje ukrepov ter pravic in obveznosti zavezancev, bi bilo potrebno določanje srednjeročnih in kratkoročnih ciljev opredeliti kot obvezo, ne zgolj kot opcijo.

9. člen

Predlog: bolj določno opredeliti načelo.

Obrazložitev: v zadnjem delu stavka se navajajo »neposredni stroški«, ter »zunanji stroški«, pri čemer so zunanji stroški opredeljeni med pojmi, ni pa jasno kaj pomenijo neposredni stroški ukrepov – katerih ukrepov (definirati); prav tako ni jasno, zakaj se ob neposrednih stroški navajajo »pravne in fizične osebe«. Prav tako tudi ni jasno, kaj pomeni določilo »glede na dosežene rezultate – česa? Res je, da se celoten zakon nanaša na zmanjševanje ogljičnega odtisa in se tako tudi razume, vendar je potrebno natančnejše definiranje, razumljivo povprečnemu strokovnemu bralcu in zmožno biti podvrženo pravnemu tolmačenju.

11. člen 3. odstavek

Predlog: Možnost sodelovanja javnosti je potrebno razširiti iz programov predvsem na strategijo in operativni program, ali sploh termin zamenjati s slednjima.

Doda se nov 4. odstavek, ki glasi: »Pristojni organ ob začetku priprave dokumentov iz predhodnega odstavka glede vključevanja javnosti pripravi procesni načrt, ki upošteva načelo zgodnjega vključevanja javnosti, primerne časa in načinov sodelovanja, vsebuje naslednje sestavine: določitev vključenih javnosti, določitev predvidenih oblik sodelovanja teh javnosti (ki vključuje tudi različne oblike posvetovanja z javnostmi), časovni načrt sodelovanja, način informiranja javnosti in komuniciranja z njimi.«

Obrazložitev: čeprav je sodelovanje javnosti opredeljeno že v drugih zakonih, gre za tako pomembno tematico, da je vsekakor potrebno izpostaviti načelo sodelovanja javnosti in ga po možnosti nadgraditi v smislu Aarhuške konvencije. Temeljno pravico sodelovanja javnosti v okoljskih zadevah določa že Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), ki določa sodelovanje javnosti pri pripravi programov v širšem smislu. Ker gre pri podnebni zakon za specifičen vidik okolja, ki je predvsem trajnostno pomemben, lahko v svojih načelih dvigne standard sodelovanja javnosti – ne samo, da se to sodelovanje izvaja po obstoječih zakonih, temveč lahko specifično določa več. Posebej pomembno je sodelovanje javnosti pri strategiji in operativnem programu iz 2. odstavka 4. člena, ki sta strateško pomembna dokumenta, namenjen operativni izvedbi konkretnega zakona. Glede na to, da ZVO-1 glede sodelovanja javnosti ne implementira zahtev Aarhuške konvencije v zakon v celoti, se lahko v primeru tako pomembne skupne zaveze določi višji standard, ki bo pomenil sicer zgolj izpolnjevanje navedene konvencije. Vključevanje javnosti po Aarhuški konvenciji pa mora upoštevati:

- ☞ informiranje javnosti o namerah
- ☞ zgodnje vključevanje javnosti
- ☞ primerne načine vključevanja javnosti
- ☞ omogočanje dovolj dolgih rokov za sodelovanje javnosti
- ☞ ustrezen vsebinski razmislek o predlogih javnosti in odziv nanje

Za zagotovitev kvalitetnega procesa vključevanja javnosti v proces priprave dokumenta (programa, plana, strategije,...) je pomembno, da je javnost že v fazi informiranja deležna tudi informacij o načrtih poteka aktivnosti in sodelovanja javnosti pri teh. Za ta namen je najbolje, če pripravljalec pripravi (procesni) načrt sodelovanja javnosti v postopku priprave določenega dokumenta.

12. člen 3. odstavek

Predlog: na koncu stavka se doda besedilo »in vplivu toplogrednih plinov na te, pri čemer se nameni posebna pozornost uvajanju tovrstnih vsebin v formalno in neformalno izobrazbo mladih.«

Obrazložitev: Ker gre za aktivnosti ozaveščanja, ni dovolj samo obveščanje o podnebnih spremembah, temveč predvsem o vzrokih zanje, kar se tiče toplogrednih plinov. Za zagotavljanje doseganja postavljenih ciljev je nujno tudi, da se v okviru osveščevalnih aktivnosti nameni posebna pozornost mladim skozi njihovo formalno in neformalno izobraževanje.

13. člen

Predlog: V prvem odstavku se navedejo vrste ukrepov (kot odreja naslov člena), ostali odstavki se

preštevilčijo in prilagodijo.

Obrazložitev: Kot je navedeno v točki 6. Splošnih pripomb v tem dokumentu, je nujno okvirno določiti vrste oziroma nabor ukrepov, ki bodo zagotavljali doseganje ciljev postavljenih v zakonu. Na to odreja tudi naslov člena, ki »napoveduje« vrste ukrepov – te vsebine pa ni.

15. člen 6. odstavek

Predlog: besedilo 6. odstavka se črta.

Obrazložitev: Glede na zavezanost ministrstev je nujno, da ministrstva ukrepajo na svojih področjih. Možnosti trgovanja »odgovornih« ministrstev niso primeren instrument. Po našem razumevanju je smisel delitve obveznosti po posameznih področjih ravno v tem, da se vse sektorje obveže k ukrepanju. V primeru možnosti doseganja ciljev s projekti na drugih področjih ali trgovanjem, pa se ta smisel v celoti izgubi.

22. člen

Predlog: v naslovu se črta besedilo »področja, na katerih se izvajajo«, v prvem odstavku pa se določijo ukrepi ali vrste ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam. Ostali odstavki se preštevilčijo in prilagodijo.

Obrazložitev: Kot je navedeno v točki 6. Splošnih pripomb v tem dokumentu je nujno okvirno določiti vrste oziroma nabor ukrepov, ki bodo zagotavljali doseganje ciljev postavljenih v zakonu. Na to odreja tudi naslov poglavja (4. Ukrepi prilagajanja podnebnim spremembam), te vsebine pa ni.

23. člen

Predlog: v 1. točki se črta beseda »drugih« in doda se točka 4., ki glasi: »finančne spodbujevalne mehanizme za izvajanje ukrepov«.

Obrazložitev: Kot je bilo že poudarjeno bodo lahko največji učinki k zmanjševanju toplogrednih plinov dolgoročno zagotavljali spodbujevalni mehanizmi in to taki, ki bodo »nagrajevali« prakse, ki pomenijo zmanjšane emisije toplogrednih plinov. Tako kot je omogočala že dosedanja Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida, ki pa je trenutno »mrtva« saj je izvedbena petletna shema iztekla z letom 2009. Izhajajoč iz načela odgovornosti kot je predstavljeno v 3. točki splošnih pripomb v tem dokumentu, da povzročevalec »prekomernih izpustov plača«, je potrebno tako zbrana sredstva nameniti za spodbujanje ravnanj, ki pomenijo zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in za osveščanje prebivalstva.

26. člen

Predlog: doda se nova, 6. točka, ki glasi: »ukrepe blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja na podnebne spremembe«, naslednje točke se preštevilčijo, doda pa se nova, 10. točka, ki glasi: »pričakovani učinki posameznih ukrepov in merila, za spremljanje doseganja teh učinkov.«

Obrazložitev: Glede na naravo dokumenta je nujno, da določa tudi ukrepe blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja na podnebne spremembe. Gre za podrobnejšo razdelavo ukrepov, ki jih mora bolj na splošno opredeliti že zakon. Le podrobnejša razdelava je dopustna v operativnem programu.

Za realno doseganje z zakonom zastavljenih ciljev je potrebno tudi tekoče evalvirati izvajanje strategije. Za to je potrebno jasno določiti pričakovane učinke posameznih ukrepov ter merila za spremljanje doseganja učinkov. Le tako si bo možno realno prizadevati in tudi odgovarjati za doseganje zakonskih ciljev.

27. člen

Predlog: Besedilo naj se preoblikuje tako, da bo imela javnost možnost sodelovati že v najzgodnejši fazi priprave strategije, da bo imela dovolj časa za javno razpravo (najmanj 60 do 90 dni), odzive in pripombe ter da bo vključena zaveza o čim večjem upoštevanju danih pripomb in pisnega pojasnila na zavrnjene. Predlog je enak kot k 11. členu.

Obrazložitev: glej obrazložitev k predlogu k 11. členu.

30. člen

Predlog: doda se nova 7. točka, ki glasi: »način vključevanja nevladnih organizacij v aktivnosti osveščanja in izobraževanja, predvsem mladih,« dosedanja 7. točka pa postane 8. točka in se spremeni tako, da glasi: opredelitev finančnih sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepov iz 3. in 7. točke.«

Obrazložitev: na področju osveščanja in izobraževanja lahko nevladne organizacije odigrajo veliko vlogo, saj lahko na stimulativen način dosežejo večje število prebivalcev. Ker je osveščanje za spremembo dosedanjih praks osnovni pogoj za doseganje ciljev, je osveščevalna dejavnost tako pomembna. Prav to pa je tudi poslanstvo nevladnih organizacij, ki to funkcijo lahko ob enakih finančnih sredstvih veliko uspešneje izpolnijo kot državni organi.

Predlog: v 2. odstavku se določi, da se v pripravo operativnega državnega programa vključi javnost in naj ima možnost sodelovanja kot pri pripravi strategije.

Obrazložitev: enako kot k 27. členu. Dodatno pa je potrebno ponovno izpostaviti, da gre pri problematiki, ki jo ureja zakon, za področje, kjer je potrebno dosegati in angažirati čim širšo javnost, saj se skozi ta proces dviguje tudi zavedanje o pomembnosti problema in nujnosti ukrepanja. Ker gre pri operativnem državnem programu za konkretne ukrepe, je javna razprava o njih pomembna, saj se bodo ukrepi nanašali na vse. Predvsem je problematika taka, da se je nujno izogibati zgolj birokratskemu administrativnemu predpisovanju, temveč izkoristiti sodelovanje javnosti za pridobivanje širše volje in konsenza za reševanje problema.

III. Zaključni predlogi

1. Podpiramo urejanje ukrepanja za doseganje zmanjševanja izupusta toplogrednih plinov z zakonom.
2. Pozivamo vas, da v nadaljnjem procesu sprejemanja zakona naše pripombe upoštevate, še posebej tiste, ki se nanašajo na odsotnost bistvenih vsebin, ki so zakonska materija (jasni cilji, zavezanci, ukrepi, nadzor).
3. Hkrati s pripravo izboljšane besedila predloga zakona naj se pripravi tudi osnutek državne podnebne strategije ter se ga predloži v javno razpravo.
4. Nevladne organizacije, ki podajamo te pripombe, želimo, da pripravljalec zakona v primeru, da bo drugi osnutek predloga zakona posredovan v obravnavo vladi nespremenjen, hkrati z gradivom priloži tudi ta stališča in predloge.

Barbara Kvac in Senka Vrbica

v imenu organizacij

Focus, društvo za sonaraven razvoj
Umanotera, slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Greenpeace Slovenija
Mladinsko združenje Brez izgovora
Pravno-informacijski center nevladnih organizacij - PIC